

WYŁĄCZENIE SĘDZIEGO

RODZAJE WYŁĄCZENIA

Kodeks postępowania
cywilnego przewiduje
dwa rodzaje
wyłączenia sędziego:

Wyłączenie sędziego z
mocy ustawy (*iudex
inhabilis*)

Wyłączenie sędziego
na wniosek (*iudex
suspectus*)

Iudex inhabilis.
**Art. 48 k.p.c.,
zgodnie z
którym sędzia
jest wyłączony
z mocy ustawy:**

§ 1. w sprawach, w których jest stroną lub pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziałwa na jego prawa lub obowiązki

§ 6. w sprawach o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem, jeżeli brał udział w wydaniu tego orzeczenia

§ 2. w sprawach swego małżonka, krewnych lub powinowatych w linii prostej, krewnych bocznych do czwartego stopnia i powinowatych bocznych do drugiego stopnia

§ 5. w sprawach, w których w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, jako też w sprawach o ważność aktu prawnego z jego udziałem sporządzonego lub przez niego rozpoznanego oraz w sprawach, w których występował jako prokurator

§ 4. w sprawach, w których był lub jest jeszcze pełnomocnikiem albo był radcą prawnym jednej ze stron

§ 3. w sprawach osób związanych z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli

Powody wyłączenia trwają także po ustaniu uzasadniającego je małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli!

NOWELIZACJA – NOWY ART. 48¹

- ✗ W przypadku wyłączenia sędziego na podstawie art. 48 § 1 pkt 1– 4 (tzw. osobiste zaangażowanie w sprawę) sąd występuje do sądu nad nim przełożonego o wyznaczenie innego sądu do rozpoznania sprawy, a sąd przełożony wyznacza inny równorzędny sąd.

Iudex suspectus. Wyłączenie sędziego na wniosek -> art. 49 k.p.c.

Niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 48, sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Za okoliczność, o której mowa w § 1, nie uważa się wyrażenia przez sędziego poglądu co do prawa i faktów przy wyjaśnianiu stronom czynności sądu lub nakłanianiu do ugody.

Zgodnie z art. 53¹ KPC, niedopuszczalny jest wniosek o wyłączenie sędziego oparty wyłącznie na okolicznościach związanych z rozstrzygnięciem przez sąd o dowodach lub złożony po raz kolejny co do tego samego sędziego z powołaniem tych samych okoliczności. Taki wniosek pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jego wniesieniem.

Wniosek o wyłączenie sędziego strona zgłasza na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa się toczy, uprawdopodabiając przyczyny wyłączenia (art. 50 § 1 KPC).

Wniosek powinien zostać złożony przed przystąpieniem strony do rozprawy, jeżeli natomiast strona składa wniosek już po przystąpieniu do rozprawy, to powinna również uprawdopodobnić że przyczyna wyłączenia dopiero później powstała lub stała się jej znana (art. 50 § 2 KPC).

Pismo zawierające wniosek o wyłączenie sędziego jest pismem procesowym i w związku z tym powinno ono spełniać ogólne wymogi przewidziane dla pism procesowych określone w art. 126 KPC. Wniosek powinien w szczególności zawierać oznaczenie sędziego, którego wyłączenia domaga się strona, podanie przyczyn wyłączenia wraz z ich uzasadnieniem oraz uprawdopodobnienie przyczyn wyłączenia.

Do czasu rozstrzygnięcia wniosku o wyłączenie, sędzia, którego dotyczy wniosek może podejmować dalsze czynności, nie może jednak zostać wydane orzeczenie lub zarządzenie kończące postępowanie w sprawie (art. 50 § 3 KPC).

Uwzględniając wniosek o wyłączenie sędziego, sąd znosi postępowanie w zakresie obejmującym udział tego sędziego w sprawie po złożeniu wniosku, chyba że czynności przez niego podejmowane były czynnościami niecierpiącymi zwłoki (art. 52 § 3 KPC).

Wniosek o wyłączenie sędziego rozpatrywany jest przez sąd, w którym sprawa się toczy, a gdyby sąd ten nie mógł wydać postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów - sąd nad nim przełożony (art. 52 § 1 KPC).

Postanowienie wydawane jest po złożeniu wyjaśnień przez sędziego, którego wniosek dotyczy, natomiast w przypadku niezłożenia wyjaśnienia w terminie dwóch tygodni od dnia wpływu wniosku do właściwego sądu, a jeśli był dotknięty brakami - od dnia ich usunięcia, wniosek podlega rozpoznaniu bez wyjaśnienia, chyba że sąd uzna złożenie wyjaśnienia za konieczne (art. 52 § 2 KPC).

Art. 53¹. Niedopuszczalny jest wniosek o wyłączenie sędziego:

1) oparty wyłącznie na okolicznościach związanych z rozstrzygnięciem przez sąd o dowodach;

2) złożony po raz kolejny co do tego samego sędziego z powołaniem tych samych okoliczności.

Wniosek taki pozostawia się w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności. To samo dotyczy pism związanych z jego wniesieniem. O pozostawieniu wniosku i pism związanych z jego wniesieniem zawiadamia się stronę wnoszącą tylko raz - przy złożeniu pierwszego pisma. W przypadku złożenia ustnie niedopuszczalnego wniosku o wyłączenie sędziego, przewodniczący zawiadamia stronę o jego bezskuteczności.

Art. 54. Przepisy niniejszego działu, z wyłączeniem przepisu art. 48¹, stosuje się odpowiednio do wyłączenia referendarza sądowego, ławnika, jak również innych organów sądowych oraz prokuratora. Wniosek o wyłączenie referendarza sądowego oraz ławnika sąd rozstrzyga zgodnie z przepisami niniejszego działu, a w pozostałych przypadkach przekazuje odpowiedniemu organowi nadrzędnemu.

Art. 508 § 4. Przepisu art. 48¹ nie stosuje się w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu wieczystoksięgowym i postępowaniu rejestrowym, a także w sprawach z zakresu prawa spadkowego, z wyjątkiem spraw o stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego oraz o dział spadku.